

Dr Nevenka Zrnzević,

Mr Slađana Vidosavljević

Učiteljski fakultet, Prizren – Leposavić

USPEŠNOST REALIZACIJE PROGRAMSKIH SADRŽAJA KOD UČENIKA MLAĐEG ŠKOLSKOG UZRASTA

1. UVOD

Rešavanje složenih zadataka u procesu vaspitanja i obrazovanja zahteva dobro poznavanje uzrasnih karakteristika, u ovom slučaju dece mlađeg školskog uzrasta. Od toga u najvećoj meri zavisi karakter vežbi, doziranje opterećenja, metode koje će se primeniti i organizacija rada. Ako se ne poznaju mogućnosti učenika i ako se nastava ne sprovodi po načelima koja proizilaze iz specifičnosti dečjeg uzrasta, mogu nastati veliki problemi ne samo u vaspitnom i obrazovnom pogledu nego i u štetnom uticaju na zdravlje i rast i razvoj učenika. Nastavnik koji dobro poznaje antropološki status dece može sa mnogo više sigurnosti pristupiti vaspitno obrazovnom radu.

Međutim, dobro poznavanje uzrasnih karakteristika ne znači da od sve dece zahtevamo iste rezultate, jer nam je poznato da se deca individualno mnogo razlikuju i da fiziološka i hronološka starost nisu uvek u skladu o čemu nastavnik mora da vodi računa. Razvitak deteta je neprekidan bez strogo određenih vremenskih granica i zato se dete mora posmatrati u njegovoj celini, bez obzira što se pojedini sistemi u pojedinim fazama razvijaju brže ili sporije.

Na ovaj način nastava fizičkog vaspitanja trebalo bi da ispuni postavljene zahteve i ostvari rezultate koji se od nje očekuju. Ovome treba dodati i veliko zalaganje i motivaciju, kako učenika tako i samih pedagoga fizičke kulture koji će svojim stručnim radom uz primenu naučnih saznanja i korišćenjem nastavnih sredstava, sprava i rekvizita omogućiti da se proces fizičkog vaspitanja, u praksi do kraja realizuje onako kako je zamišljen.

2. PREDMET I CILJ ISTRAŽIVANJA

Predmet istraživanja je uspešnost ostvarivanja određenih programskih sadržaja u nastavi fizičkog vaspitanja u prvom, drugom i trećem razredu osnovne škole, odnosno, neke kvalitativne karakteristike programskih sadržaja na bazi minimalnih obrazovnih zahteva.

Cilj istraživanja je da se utvrdi stepen usvojenosti programskih sadržaja datih u vidu konkretnih motoričkih zadataka kod učenika mlađeg školskog uzrasta.

3. UZORAK ISPITANIKA

Uzorkom je obuhvaćeno 256 ispitanika (82 učenika prvog, 74 učenika drugog i 100 učenika trećeg razreda) koji su pohađali redovnu nastavu i gde se nastava fizičkog vaspitanja odvijala pod rukovodstvom učitelja razredne nastave.

4. UZORAK VARIJABLI

Za procenu usvojenosti motoričkih informacija za učenike prvog razreda primenjene su sledeće varijable:

- bacanje loptice u horizontalni cilj sa daljine od 6 m – **SBLH** (modifikovana daljina sa 10 m na 6 m)
- dodavanje loptom u parovima – **SDOP**
- kolut napred iz čučnja u čučanj – **SKOL**
- hodanje u zadatom ritmu – **SHOR**

a za učenike drugog razreda primenjene su sledeće varijable:

- bacanje loptice u horizontalni cilj sa daljine od 10 m – **SBLH** (modifikovana daljina sa 15 m na 10 m)
- vođenje lopte u mestu levom i desnom rukom – **SVOL**
- niska greda: hodanje sa privlačenjima, čučanj, usprav – **SGRE**
- tri povezana koluta napred – **S3KO**

i za učenike trećeg razreda primenjene su sledeće varijable:

- kolut nazad iz čučnja u čučanj – **SKON**
- niska greda: hodanje napred, nazad, pola i ceo okret – **SNGR**
- vođenje lopte u trčanju – **SVLT**
- plesni koraci: galop napred, nazad – **SGAL**

Efikasnost savladanosti programskih sadržaja procenjena je na osnovu minimalnih obrazovnih zahteva propisanih na osnovu nastavnog Plana i programa Ministarstva prosvete Republike Srbije za osnovnu školu.

Sve varijable su ocenjivane ocenama od 1 do 5 i vodilo se računa o pravilnosti i estetskom izvođenju zadatih motoričkih zadataka.

5. REZULTATI ISTRAŽIVANJA SA DISKUSIJOM

U ovom radu korišćen je transverzalni model istraživanja.

1.1. Procena savladanosti programskih sadržaja učenika prvog razreda

Uvidom u tabelu 1, gde su prikazani rezultati u varijabli za procenu preciznosti (SBLA) može se zapaziti da najveći broj ispitanika ima slabe rezultate. Od ukupnog broja učenika, 21 učenik nema nijedan pogodak, 20 ima po jedan pogodak i 20 po dva pogotka, 13 po tri pogotka, dok veoma mali broj ispitanika ima vrlo dobre i odlične rezultate.

Tabela 1. Analiza stanja ocena učenika prvog razreda

Ocene	SBLA	SDOP	SKOL	SHOR
0	21	0	0	0
1	20	0	1	0
2	20	0	3	0
3	13	19	18	2
4	6	35	26	32
5	2	28	34	48

Rezultati testova kojima se ocenjivala preciznost-dodavanja lopte u paru (SDOP), orijentacije u prostoru (SKOL) i razvijanje smisla za ritmičko i kretno stvaralaštvo (SHOR) su znatno bolji.

Najbolje ocene učenici su ostvarili na testu hodanje u zadanom ritmu (SHOR), gde se procenjivala smisao za ritmičko i kretno izražavanje na zadani ritam. Aktivnosti koje su realizovane kroz ovaj test prožete su kroz svakodnevnu dečju igru. Pri izvođenju ovog testa nisu bila strogo definisana pravila već je dolazila do izražaja dečja kreativnost.

Procentualna zastupljenost pojedinih obeležja ispitanika prikazana je u tabeli 2.

Tabela 2. Procentualna zastupljenost pojedinih ocena učenika prvog razreda (u %)

Ocene	0	1	2	3	4	5
SBLA	26	24	24	16	7	3
SDOP	0	0	0	23	43	34
SKOL	0	1	4	22	32	41
SHOR	0	0	0	2	39	59

U tabeli gde je prikazana procentualna zastupljenost ocena po testovima može se zapaziti da je kod testa za procenu preciznosti (SBLA), zabeležen najveći procenat ispitanika bez pogodaka 26%, i negativnih ocena (1), kao i dovoljnih (2) po 24%. Najmanji procenat zabeležen je kod odličnih ocena (5) samo 3 %. Procentualna zastupljenost ocena (3 i 4) je mnogo manja. Kao što se može videti oko 50% učenika nije uspelo da dobije pozitivnu ocenu na ovom testu.

Kod testa dodavanje lopte u paru (SDOP), procentualno najviše ima vrlo dobrih ocena (4) i to 43%. Zastupljenost odlične ocene (5) je 34%, a ocenom dobar (3) ocenjeno je 23% učenika. Nijedan učenik na ovom testu nije dobio slabu ocenu (1) i ocenu dovoljan (2).

Na testu kolut napred iz čučnja u čučanj (SKOL), procentualno su najviše zastupljene odlične ocene (5) što je 41%. Najmanji procenat je negativnih (1) i dovoljanih ocena (2), je 1%, odnosno 4%. Procentualna zastupljenost ocena (3 i 4) je 22% i 32%.

Na testu hodanje u zadanom ritmu (SHOR), procentualno ima najviše odličnih ocena (5), 59%. Vrlo dobrom ocenom (4) ocenjeno je 39% učenika, a samo 2% sa ocenom dobar (3).

1.2. Procena savladanosti programskih sadržaja učenika drugog razreda

Analizom rezultata stepena savladanosti programskih sadržaja učenika drugog razreda, može se zapaziti da su rezultati postignuti kod testa za procenu preciznosti, bacanje loptice u horizontalni cilj (SBLH) veoma slabi, jer 20 učenika ima samo jedan pogodak, 16 je bez pogodaka, a mali broj učenika ima veći broj pogodaka. Dakle i kod učenika drugog razreda, realizacija programskih sadržaja gde je osnovni cilj razvoj lokomotorne efikasnosti, nije u dovoljnoj meri ostvaren.

U ostala tri testa postignuti su relativno dobri rezultati. Najbolji rezultat postignut je na testu za procenu efikasnosti lokomocije i manipulativne efikasnosti, vođenje lopte

u trčanju (SVOL), solidni u testu za procenu koordinacije, tri povezana koluta napred (S3KO), kao i savladanost zadatka na gredi (SGRE), tabela 3.

Tabela 3. Analiza stanja ocena učenika drugog razreda

Ocene	SBLH	SVOL	S3KO	SGRE
0	16	0	0	0
1	20	0	0	0
2	15	0	5	1
3	13	2	24	10
4	6	32	28	27
5	4	40	17	36

Kako se može videti iz tabele 4, kod testa bacanje loptice u horizontalni cilj (SBLH), procentualno je najviše zastupljena nedovoljna ocena (1), jer je najveći broj učenika 22% bez pogodka i 27% učenika sa jednim pogodkom. Procentualna zastupljenost ocene dovoljan (2) je 20% i ocenom dobar (3) ocenjeno je 17% učenika. Vrlo dobrom ocenom (4) i odličnom ocenom (5) ocenjen je relativno mali broj ispitanika, ispod deset procenta, 8% i 6%.

Rezultati testa vođenje lopte u mestu levom i desnom rukom (SVOL), pokazuju da procentualno najviše ima odličnih ocena (5) i to 54%. Procentualno je najmanje zastupljena ocena dobar (3), 3%. Ocenom vrlo dobar (4) ocenjeno je približno 43% učenika.

Tabela 4. Procentualna zastupljenost pojedinih ocena učenika drugog razreda (u %)

Ocene	0	1	2	3	4	5
SBLH	22	27	20	17	8	6
SVOL	0	0	0	3	43	54
S3KO	0	0	7	32	38	23
SGRE	0	0	1	13	37	49

Kod testa tri povezana koluta napred (S3KO), je najzastupljenija ocena vrlo dobar (4) i to 38%, a najmanje zastupljena ocena dovoljan (2), ispod 7%. Ocenom dobar (3), ocenjeno je 32% učenika, a procenat odličnih ocena (5) je nešto niži i iznosi 23%. Test hodanje na gredi (SGRE), pokazuje da je procentualno najzastupljenija odlična ocena (5) i to 49%, a najmanje je zastupljena ocena dovoljan (2), ispod dva procenta. Procentualna zastupljenost ocene vrlo dobar (4) je 37%, a ocenu dobar (3), ima oko 13% učenika.

Sagledavanjem svih ocena i njihove procentualne zastupljenosti, može se zapaziti da su učenici drugog razreda postigli približno iste rezultate kao učenici prvog razreda.

1.3. Procena savladanosti programskih sadržaja učenika trećeg razreda

Sagledavanjem rezultata učenika trećeg razreda, može se uočiti da su učenici najslabije rezultate postigli na testu hodanje na niskoj gredi (SNGR), gde je bila potrebna dobra koordinacija i gde je bila smanjena površina oslonca. U testovima kolut nazad iz čučnja u čučanj (SKON) i galop napred, nazad (SGAL), najveći broj učenika ima odlične

i vrlo dobre ocene. Najbolje rezultate učenici su postigli na testu vođenje lopte u trčanju (SVLT), gde je 65 učenika dobilo odličnu ocenu, što ide u prilog činjenici da su aktivnosti u ovom testu najviše zastupljene u svakodnevnom životu i radu, odnosno, deca ih svakodnevno upražnjavaju, tabela 5.

Tabela 5. Analiza stanja ocena učenika trećeg razreda

Ocene	SKON	SNGR	SVLT	SGAL
1.	0	1	0	0
2.	0	19	0	0
3.	10	47	3	13
4.	40	28	32	48
5.	50	5	65	39

Procentualna zastupljenost ocena za svaki test posebno, prikazana je u tabeli 6. Kod testa za procenu koordinacione efikasnosti, kolut nazad iz čučnja u čučanj (SKON), najviše je procentualno zastupljena odlična ocena (5), 50%. Vrlo dobrom ocenom (4), ocenjeno je 40% učenika, dobrih ocena (3) ima samo 10%, a slabih i dovoljnih ocena nema. Dobijeni rezultati ukazuju da su programski sadržaji savladani na relativno visokom nivou.

Tabela 6. Procentualna zastupljenost pojedinih ocena učenika trećeg razreda (u %)

Ocene	1	2	3	4	5
SKON	0	0	10	40	50
SNGR	1	19	47	28	5
SVLT	0	0	3	32	65
SGAL	0	0	13	48	39

Test za procenu ravnoteže, hodanje na gredi (SNGR), pokazao je da je procentualno najviše zastupljena ocena dobar (3) i to 47%. Najmanje zastupljena ocena je nedovoljan (1) i ocena odličan (5), što iznosi 1%, odnosno, 5%.

Kod testa vođenje lopte u trčanju (SVLT), procentualno je najviše odličnih ocena (5), i to 65%. Najmanje zastupljena ocena je dobar (3), 3%, a dovoljnih i nedovoljnih ocena nema. Vrlo dobrih ocena (4) ima 32% učenika.

Dobijeni rezultati upućuju na zaključak da je ovaj deo nastavnih sadržaja, koji se odnosi na razvoj lokomocije i manipulativne sposobnosti uspešno realizovan.

Rezultati testa galop napred, nazad (SGAL), pokazali su da je procentualno odličnih ocena (5), 39%, a vrlo dobrih ocena (4), 48%. Najmanje je zastupljena ocena dobar (3) i to 13%, uz napomenu da nema nedovoljnih i dovoljnih ocena.

Rezultati koji su dobijeni ukazuju da je ovaj deo nastavnih sadržaja veoma uspešno realizovan, jer su učenici dobili najviše vrlo dobre i odlične ocene.

6. ZAKLJUČAK

Analizom rezultata savladanosti programskih sadržaja, odnosno, minimalnih obrazovnih zahteva, koje su postigli učenici prvog i drugog razreda, može se zaključiti da su učenici najslabije rezultate postigli na testu bacanje loptice u horizontalni cilj (SBLA), kojim se procenivala preciznost. Očigledno je da je test za procenu preciznosti složen i da i pored modifikacije ima slabe merne karakteristike. Međutim, ne treba izgubiti iz vida mogućnost da u dovoljnoj meri nisu obrađivane nastavne jedinice u kojima su usvajani motorički zadaci neophodni za poboljšanje preciznosti, što se odrazilo na dobijene rezultate.

Sagledavanjem rezultata učenika trećeg razreda može se uočiti da su učenici najslabije rezultate postigli na testu hodanje na niskoj gredi (SNGR), gde je bila potrebna dobra koordinacija i gde je bila smanjena površina oslonca. U testovima kolut nazad iz čučnja u čučanj (SKON) i galop napred, nazad (SGAL) najveći broj učenika ima odlične i vrlo dobre ocene. Najbolje rezultate učenici su postigli na testu vođenje lopte u trčanju (SVLT) gde je više od 60% učenika dobilo odličnu ocenu što ide u prilog činjenici da su aktivnosti u ovom testu najviše zastupljene u svakodnevnom životu i radu, odnosno, deca ih svakodnevno upražnjavaju. Rezultati koji su dobijeni ukazuju da su nastavni sadržaji kod učenika trećeg razreda uspešno realizovani.

Na osnovu dobijenih rezultata i poređenja sa dostupnim normativima drugih autora, može se reći da je nivo usvojenosti motoričkih informacija učenika prvog, drugog i trećeg razreda osnovne škole, u granicama normi za njihov uzrast.

Opšti zaključak je da nastavni sadržaji nisu realizovani na zadovoljavajućem nivou i da bi trebalo preispitati da li su minimalni obrazovni zahtevi koji su već godinama isti primereni uzrastu pred koga se postavljaju. Neophodno je usavršavanje i dopuna nastavnih planova i programa i koncepcije školskog fizičkog vaspitanja, ali i korektan odnos nastavnika prema nastavi fizičkog vaspitanja.

7. LITERATURA

1. **Berković, L.** (1978). *Metodika fizičkog vaspitanja*. Beograd: NIP Partizan.
2. **Findak, V.** (1977). *Tjelesni odgoj u razrednoj nastavi*. Zagreb: Školska knjiga.
3. **Findak, V.** (1989). *Metodika tjelesne i zdravstvene kulture*. Zagreb: Školska knjiga.
4. **Kragujević, G.** (1985). *Metodika nastave fizičkog vaspitanja*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
5. **Kragujević, G.** (1998). *Bukvar fizičkog vežbanja i igranja*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
6. **Kragujević, G., i Rakić, I.** (2004). *Fizičko i zdravstveno vaspitanje u prvom razredu osnovne škole: priručnik za učitelje*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
7. **Krsmanović, B.** (1985). *Efikasnost nastave fizičkog vaspitanja u zavisnosti od modela nastavnih programa*. Neobjavljena doktorska disertacija. Novi Sad: Fakultet fizičke kulture.
8. **Krsmanović, B.** (1996). *Čas fizičkog vežbanja*. Novi Sad: Fakultet fizičke kulture.
9. **Krsmanović, B., i Berković, L.** (1999). *Teorija i metodika fizičkog vaspitanja*. Novi Sad: Fakultet fizičke kulture.

10. **Milanović, L.J.** (1997). *Nastava fizičkog vaspitanja od I do IV razreda osnovne škole*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
11. Nastavni plan i program osnovnog vaspitanja i obrazovanja na području Republike Srbije. **Prosvetni glasnik RS, br. 10/2004**, str. 66, Beograd.
12. **Simić, M.** (1999). *Metodika fizičkog vaspitanja (ogledi i vežbe)*. Priština: Fakultet za fizičku kulturu Univerziteta u Prištini.

SUMMARY

THE SUCCESS OF REALIZATION OF THE PROGRAMME CONTENTS WITH THE MALE PUPILS FROM THE LOWER CLASSES OF PRIMARY SCHOOL

This investigation of programme contents adoption was conducted on the sample of 256 tested pupils (82 male pupils of the first-grade, 74 male pupils of the second-grade and 100 male pupils of the third-grade) of primary schools. The four variables were applied by which the efficiency of programme contents realization has been evaluated.

Measurement of adoption motoric information was conducted according to the current curriculum for subject of physical education in primary schools-they were graded by marks 1 to 5 with five degrees of gradation.

The results were statistically evaluated and tabulated. Results were expressed by percentage frequent analyse.

According to the results, male pupils of the third-grade showed better results than male pupils of the first and second-grade of primary school.

Key words: male pupils, programme contents, motoric information

“Pobjeda”, 26. jul 2008.

ЦРНОГОРСКА
СПОРТСКА
АКАДЕМИЈА

Промоција три књиге

Црногорска спортска академија организује промоцију књига “Главне компоненте тачности ударца ногом по лопти у фудбалском спорту” и “Утицај спортског тренинга на антропомоторичке способности” аутора доц. др Душка Бјелице, и “Лауреати црногорског спорта” Бјелице и Здравка Гавриловића. Промоција ће бити одржана у понедељак, у прес сали Спортског центра “Морача”, у 11 часова.

Л.Ш.